

M O N I T O R 2004

pilotné testovanie maturantov

Slovenský jazyk a literatúra

Test Sj-4

forma B

Test je určený maturantom v SOŠ, SOU a ZŠ
v triedach s vyučovacím jazykom maďarským.

© (2004) Štátny pedagogický ústav
EXAM[®], Bratislava

Ukážka 1

L. R.: „Túžili ste niekedy zahrať si aspoň raz v živote niektorú zo známych postáv klasických divadelných hier?“

B. F.: „Nemal som nikdy ani vysnívanú postavu, ani hru. Rád sa nechávam novým scenárom prekvapovať. A hľadám v ňom niečo, na čom sa dá stavať. Pre mňa je najzaujímavejšie hľadanie postavy. To je tajomné. Pri skúšaní môžem zmeniť postavu zo dňa na deň. Môže ma inšpirovať partner, režisér. Najradšej skúšam, reprízy už nie sú pre mňa až také zaujímavé. Divadlo je kolektívne dielo a na hotovom tvare sa už nič podstatné nedá meniť.“

(Pravda, 6. 10. 2003, upravené)

01 Ako sa volá doslovné zopakovanie výpovede nejakej osoby?

- (A) polopriama reč (B) priama reč (C) nepriama reč (D) umelecká reč

02 Aký slohový útvar predstavuje ukážka 1?

- (A) komentár (B) správa (C) interview (D) úvodník

03 Ako sa volá autorka píšuca scenáre?

- (A) scénická autorka (B) scenáristkyňa (C) scenáristka (D) scénistka

04 V ktorej z možností sú všetky slová napísané správne?

- (A) partneri, režiséry, scéni, kolektívy (B) partneri, režiséri, scény, kolektívy
(C) partneri, režiséri, scéni, kolektívi (D) partnery, režiséry, scény, kolektívy

05 Utvorte od slovesa *stavať* tvar, ktorému zodpovedajú nasledujúce gramatické kategórie:
1. osoba, jednotné číslo, prítomný čas, oznamovací spôsob.

06 Vypíšte z ukážky 1 jednu príslovku času.

07 Ako sa nazýva druhé a ďalšie predvedenie nejakého umeleckého diela?

08 Ako sa nazýva záves oddeľujúci hľadisko od javiska?

Ukážka 2
Kyslík

Reportáže, rozhovory či články na aktuálne témy môžeme nájsť v časopise *Kyslík*, ktorý už šiesty rok vychádza na Strednej zdravotníckej škole na Strečnianskej ulici. Väčšina z nás si možno myslí, že na zdravotníckych školách sa žiaci učia len odborné veci. Opak je však pravdou! Niektoré študentky sa okrem pichania injekcií, prípravy infúzií či podávania liekov venujú aj mimoškolskej aktivite, ktorou je i vydávanie stredoškolského časopisu. Tvorcovia časopisu sa s podporou vedenia školy snažia priniesť čitateľom najhorúcejšie informácie zo života školy i mimo nej. Časopis spočiatku vydávali len na pár stránkach, postupom času sa však vypracoval na 46-stranový trojmesačník. Aj keď je *Kyslík* „robený na kolene“, každoročne sa umiestni medzi prvými v celoslovenskej súťaži stredoškolských a vysokoškolských časopisov ŠTÚROVO PERO.

(Petržalské noviny, 6. 6. 2003)

09 Do ktorého z uvedených jazykových štýlov sa zaraďuje text ukážky 2?

(A) umelecký	(B) publicistický
(C) administratívny	(D) náučný

10 Vo vete *Časopis spočiatku vydávali len na pár stránkach* je slovo *pár* použité vo význame

(A) na málo stránkach.	(B) na dvoch stránkach.
(C) na mnohých stránkach.	(D) na troch stránkach.

11 V ktorej z možností sú všetky číslovky napísané správne?

(A) na štyridsiatych šiestych stranách	(B) na štyridsiatich šiestych stranách
(C) na štyridsiatych šiestich stranách	(D) na štyridsiatich šiestich stranách

12 Ktoré z nasledujúcich slovných spojení je napísané gramaticky správne?

(A) bez setričkininej injekcie	(B) bez sestričkynej injekcie
(C) bez sestričkinej injekcie	(D) bez sestričkinéj iniekcie

13 Ako sa nazýva časopis, ktorý vychádza raz za týždeň?

14 Nahradte v slovnom spojení *najhorúcejšie informácie* podčiarknuté slovo vhodným synonymom.

15 Nahradte v nasledujúcej vete číslovku 7 slovom v správnom tvare:

Náš školský časopis sa na celoslovenskej súťaži umiestnil medzi prvými 7.

16 Napíšte ženskú podobu slova *zdravotník*.

Ukážka 3
Husle

Najklasickejším zo štvorstrunových sláčikových nástrojov sú husle, ktoré sú zo všetkých týchto nástrojov najvyššie ladené. Do Európy sa dostali okolo 10. storočia a ďalších päť storočí sa neustále vyvíjali a zdokonaľovali. V 16. storočí začali husle dostávať dnešnú podobu pod rukami veľkých talianskych lutnistov a husliarov. Najznámejší z nich bol Antonio Stradivari. Podľa husiel sa vytvárali aj všetky ostatné sláčikové nástroje.

Husliam je venované množstvo hudobných diel a sotva nájdeme skladateľa, ktorý by si vo svojej tvorbe nebol na husle spomenul. Všetci umelci považovali husle za kráľa nástrojov, lebo v orchestrálnej súhre i v sláčikovom kvartete sú naozaj vedúcim nástrojom.

(Oriente, Angeli: Prvé stretnutie s hudbou, str. 58 – 60)

17 Ako sa nazýva človek, ktorý riadi symfonický orchester?

- (A) kapelník (B) primáš (C) dirigent (D) riaditeľ

18 Frazeologické spojenie *hrať druhé husle* sa používa vo význame

- (A) hrať na husliach z bazáru. (B) mať v niečom podradnú úlohu.
(C) mať v niečom vedúcu úlohu. (D) hrať v orchestri na menej kvalitných husliach.

19 V ktorej z možností sú všetky slovné spojenia napísané gramaticky správne?

- (A) syntetická hudba, cimbalová kapela
(B) husľový virtuóz, v symfonickom orchestri
(C) ciklická orchestrálna skladba, rytmická hudba
(D) dirigentské pulty, gytarové sólo

20 Ako sa nazýva klasické hudobno-dramatické dielo so spievanými dialógmi?

- (A) koncert (B) kabaret (C) veselohra (D) opera

21 Ako sa jedným slovom nazýva hudobné teleso, ktoré tvorí súbor hudobníkov interpretujúcich hudobné diela?

22 Napíšte tvar slova *husle*, ktorý patrí na zakryté miesto v nasledujúcej vete:

Dôležitosť rástla ruka v ruke s vývojom inštrumentálnej hudby.

23 Vypíšte z prvého odseku ukážky 3 jednu radovú číslovku.

24 Napíšte tvar slova *vyvinutý* v 3. stupni, ktorý patrí na zakryté miesto v nasledujúcej vete:

Husle patria k štvorstrunovým sláčikovým nástrojom.

Ukážka 4
Vzdialený príbuzný

„Z koľkých osôb sa skladá tvoja rodina, Janko?“ pýta sa učiteľ.
 „Prosím, sme štyria. Otecko, mamička, ja a jeden vzdialený príbuzný.“
 „Keď je niekto vzdialený príbuzný, tak ho do rodiny nepočítame.“
 „Ale ved' je to môj brat.“
 „A prečo potom hovoríš, že je to tvoj vzdialený príbuzný?“
 „Keď on sa priženil do jednej rodiny na Kanárskych ostrovoch.“

(Minikrížovky, 2/2003)

25 Ako sa nazýva krátky príbeh z každodenného života, ktorého náplň je nevšedná a vyvoláva smiech?

- (A) veselohra (B) bájka (C) anekdota (D) balada

26 Manželka Jankovho brata (z ukážky 4) je Jankovej matke

- (A) švagrinou. (B) nevestou. (C) neterou. (D) svokrou.

27 Ktorá z nasledujúcich viet má správny slovosled?

- (A) Ja by som sa nechcel priženiť na Kanárske ostrovy.
 (B) Ja by som nechcel sa priženiť na Kanárske ostrovy.
 (C) Ja by nechcel som sa priženiť na Kanárske ostrovy.
 (D) Ja na Kanárske ostrovy priženiť by som nechcel sa.

28 V ktorej z nasledujúcich možností je správne napísané osobné privlastňovacie zámeno?

- (A) k naším príbuzným (B) s tvojími príbuznými
 (C) bez vaších príbuzných (D) s mojím príbuzným

29 Ako sa nazýva jedným slovom slávnostný obrad, pri ktorom sa dvaja ľudia stanú právoplatnými manželmi?

30 Napíšte správny tvar zámena *môj*, ktoré patrí na zakryté miesto v nasledujúcej vete:

Kamarát Peter pôjde navštíviť ██████████ brata na Kanárske ostrovy.

31 Utvorte zo slov *nový* a *manžel* jedno slovo označujúce dvojicu ľudí, ktorí práve uzavreli manželstvo.

32 Ako sa volajú interpunkčné znamienka, ktoré sa používajú na vyznačenie vlastnej priamej reči vo vete?

Ukážka 5

Európske výstavy psov pútajú tradične záujem odbornej i laickej verejnosti z celej Európy. Slovenská kynologická jednota dostala možnosť zorganizovať Eurodogshow v roku 2003, čo je pre kynológov v Slovenskej republike nielen uznaním ich práce, ale aj veľkou výzvou. Kynologické podujatie celoeurópskeho významu sa na Slovensku uskutoční prvýkrát v histórii v priestoroch bratislavského Výstavného a kongresového centra Incheba.

33 V ktorej z možností sú všetky slová napísané správne?

- (A) Slovenské národné múzeum, bratislavské Hudobné slávnosti, Betliarsky kaštieľ
- (B) Slovenské národné múzeum, Bratislavské hudobné slávnosti, Betliarsky kaštieľ
- (C) slovenské Národné múzeum, bratislavské Hudobné slávnosti, betliarsky Kaštieľ
- (D) Slovenské Národné Múzeum, Bratislavské Hudobné Slávnosti, betliarsky kaštieľ

34 V ktorej z možností je správne uvedený význam slova *kynológia* z ukážky 5?

- (A) vedný odbor zaoberajúci sa chovom psov
- (B) vedecká disciplína zaoberajúca sa chovom mačiek
- (C) zobrazovanie pohybu fotografickými obrazmi nasledujúcimi rýchlo za sebou
- (D) chorobný strach zo psov a mačiek

35 Frazeologické spojenie *nebude zo psa slanina* sa používa vo význame

- (A) nik si ho nevšíma.
- (B) zlé sa nezmení na dobré.
- (C) aj prešibanca stihne trest.
- (D) nie vždy je zlý ten, čo nadáva.

36 V ktorom z nasledujúcich slovných spojení sa uplatňuje rytmické krátenie?

- (A) pútavé podujatie
- (B) páví chvost
- (C) európske výstavy
- (D) slovenský kynológ

37 Vypíšte z ukážky 5 sloveso, ktorému zodpovedajú uvedené gramatické kategórie: 3. osoba, množné číslo, prítomný čas, oznamovací spôsob, nedokonavý vid, činný rod, jednoduchý tvar.

38 Rozdeľte na slabiky slovo *kongresového*. (Každú slabiku napíšte do osobitnej skupiny políčok, oddelených pomlčkami.)

39 Vypíšte z prvej vety ukážky 5 jeden nezhodný prívlastok.

40 Vypíšte z ukážky 5 jednu zlučovaciu spojku.

Ukážka 6
Andrej Sládkovič: Marína
 (úryvok)

*Slovensko mladé, rodisko moje
 aj mohyla mojich kostí!
 V tebe mám pekných obrazov dvoje
 a dvoje veľkých lúbstí!-
 Ako je krásna tá moja deva,
 aká k nej lúbst' vo mne horieva:
 tak ty a k tebe, otčina!
 Ako tys' pekná, krajina moja,
 ako mladistvosť milá mi tvoja:
 tak pekná, milá Marína!*

- 41** Ktoré z nasledujúcich slov vyjadruje vzťah básnika k rodnej zemi podľa ukážky 6?
 (A) vlastenectvo (B) sklamanie (C) žiarlivosť (D) smútok
- 42** V ktorej z možností je správne uvedená štruktúra rýmu prvých štyroch riadkov ukážky 6?
 (A) a b b a (B) a a b b (C) a b c b (D) a b a b
- 43** Ktoré z uvedených slov má opačný význam ako slovo *láska*?
 (A) nemilosť (B) závisť (C) nenávisť (D) návesť
- 44** Obrazné pomenovanie *mohyla mojich kostí* je v ukážke 6 použité vo význame
 (A) kolíska. (B) hrob. (C) socha. (D) hrozba.
- 45** Z koľkých veršov sa skladá ukážka 6?
- 46** Ako sa nazýva zvuková zhoda slabík na konci veršov?
- 47** Do akého literárneho smeru sa zaraďuje tvorba Andreja Sládkoviča?
- 48** Aký cit vyjadruje básnik vo svojej básnickej skladbe *Marína*, z ktorej je ukážka 6?

Ukážka 7

Ivan Stodola: Jožko Púčik a jeho kariéra

(II. dejstvo, 7. výstup)

(úryvok)

Jožko: Prišli ste vyšetovať; nadnes už mám toho dost.

Predsedníčka: Uspokojte sa, nie vyšetovať.

Jožko (ešte vždy sa trasie): Tak, čo chcete? Ja som nekradol.

Predsedníčka: Pán Púčik, prichádzam v mene nášho spolku Humanitas, ktorý – ako veľmi dobre viete – zaoberá sa duševnou a sociálnou starostlivosťou.

Jožko: Ja sa vás bojím, vy ste ma vyhнали.

Predsedníčka (veľmi sladko, pomaly, vládne a milo): Ale veď je to celkom iné. Vtedy ste boli naším úradníkom; dnes je náš pomer celkom iný. Tým, že ste vo väzení, stali ste sa prípadom, o ktorý sa nám prichodí podľa stanov starať... S radosťou preplneným srdcom vám oznamujem, že náš užší výbor sa rozhodol rozprestrieť nad vami svoju ochrannú ruku a že ste v protokole dostali číslo 980.

Jožko: Ach, bože, a kto ma naznačil?

49 Aký bol účel návštevy pani predsedníčky?

- (A) Prišla Púčikovi ponúknuť slobodu. (B) Prišla Púčikovi ponúknuť zamestnanie.
(C) Chcela zistiť, kto je zlodej. (D) Prišla Púčikovi ponúknuť pomoc.

50 Slovo *vyšetriť* je v ukážke 7 použité vo význame

- (A) vzniesť obvinenie. (B) zistiť zdravotný stav.
(C) zistiť pravdu. (D) usvedčiť páchatela.

51 Ktorý z nasledujúcich spisovateľov patrí k predstaviteľom slovenskej drámy?

- (A) František Hečko (B) Margita Figuli (C) Ladislav Ballek (D) Ján Solovič

52 V ktorej z nasledujúcich možností je správne uvedené zamestnanie ženy, ktorá v divadle alebo kine pomôže nájsť návštevníkom ich miesta?

- (A) šatniarka (B) uvádzačka (C) sprievodkyňa (D) biletárka

53 Do akého literárneho druhu zaraďujeme dielo, z ktorého je ukážka 7?

54 Ako nazývame dramatické alebo filmové dielo, ktorého podstatou je komickosť a cieľom je vyvolať smiech?

55 Ako sa nazýva rozhovor medzi dvoma alebo viacerými postavami v divadelnej hre?

56 Dej ukážky 7 sa odohráva vo väzení. Napíšte jedno synonymum tohto slova.

Ukážka 8
Stará dievka a čert
(úryvok)

Kde bolo, tam bolo – bola raz jedna stará dievka. Rodičia by ju boli radi vydali za mladi aj desať ráz, ale vtedy nechcela ísť za nikoho. Keď ostarela ako hríb, bola by pristala vydať sa za hocikoho, ale vohľáci viac neprichodili.

„Chod' si už teraz sama muža hľadať, keď si ho chceš mať,“ povedali jej rodičia. Zobrala sa a šla. Stretol ju čert.

„Kdeže ideš, dievka moja, kde?“ opýtal sa jej tento.

„Idem si hľadať muža,“ riekla dievka.

„A veď keď je tak, pod' ty za mňa! Jednako ty naposled prídeš na moje chodníky.“

„Za teba pôjdem, bo tebe dá sa každý,“ vraví. „Nech si ma čert vezme! A ty vraj máš peňazí ako pliev; nuž by to bolo doparoma, ak by si nemal z čoho ženu vychovať.“

(Ľudová rozprávka)

57 Slovné spojenie *za teba pôjdem* je v ukážke 8 použité vo význame

(A) pôjdem namiesto teba.

(B) pôjdem za tebou.

(C) postavím sa za teba.

(D) vydám sa za teba.

58 V ktorej z možností je správne uvedený význam slova *vohľáci* z ukážky 8?

(A) paholci

(B) pytači

(C) kamaráti

(D) starí mládenci

59 Ľudová múdrosť *Katarína na blate, Vianoce na ľade* je

(A) hádanka.

(B) porekadlo.

(C) pranostika.

(D) príslovie.

60 Ľudová slovesnosť sa pôvodne šírila

(A) rádiom.

(B) ústnym podaním.

(C) písmom.

(D) knihami.

61 Vypíšte z prvej vety ukážky 8 tie slová, ustálené slovné spojenia, ktoré sú typické pre ľudové rozprávky.

62 Do akého literárneho druhu zaraďujeme ľudové rozprávky?

63 Ako sa spravidla končia ľudové rozprávky?

64 Vypíšte z ukážky 8 jedno oslovenie.